

Deprem Birinci Yılında Deprem Bölgesinde AÇEV

20
24

Deprem Birinci Yılında Deprem Bölgesinde AÇEV

Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) olarak yola çıktığımız 1993 yılından bu yana erken yaştaki her çocuğun güvende, sağlıklı, mutlu ve öğreniyor olması için çalışıyoruz. Ülkenin dört bir yanındaki ihtiyaç sahibi çocuklar, anne babalar ve genç kadınlar için bilimsel temelli eğitim programları geliştiriyor ve uyguluyoruz. Çocukların iyi olma halleri ve gelişimleri üzerinde büyük olumsuzluklara neden olan yoksulluk, toplumsal eşitsizlikler, afetler, göçler gibi risklerin etkilerini en aza indirmek için risk altındaki çocukları çalışmalarımızın merkezinde tutuyoruz.

Bu temel yaklaşımdan hareketle çocukların gelişimleri ve iyi olma halleri üzerinde derin olumsuz etkiler bırakan tüm afetlerde de çocukların güvende kalması, gelişimlerinin ve öğreniyor olmalarının desteklenmesi için çalışmaya devam ediyoruz.

Bu amaçla, 6 Şubat'ta Kahramanmaraş merkezli ve 11 ilimizi etkileyen depremlerin hemen sonrasında, depremde etkilenen bölgelerin büyük bir kısmında insani yardım odaklı çalışmaya başlarken, bir taraftan da bölgedeki koşulların çocuklar açısından gözlemlenmesine, çocuklar için sağlanan hizmet ve olanakların incelenmesine odaklandık. Çocuklarla, ailelerle, kamu görevlileri ve alanda farklı konularda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla görüşmeler yaparak ve bir yandan da çocuklar için oluşan koşulları yerinde gözlemleyerek, geçici barınma alanlarında çocuklara ve ebeveynlere ne gibi destekler sunmamız gerektiği konusunda detaylı çalışmalar yürüttük.

Bir taraftan hızlı hareket etmek gerekiyordu ancak diğer taraftan da kaynakların en doğru şekilde kullanılmasını sağlayacak, ihtiyaca en uygun ve doğru bir model için karar vermeliydik. Hem yaptığımız incelemeler ve araştırmalar, hem de geçmiş deneyimlerimiz ışığında deprem bölgesinde oluşturulmaya başlanan geçici barınma merkezlerinde AÇEV Çocuk ve Aile Merkezleri'ni kurmaya karar verdik.

Yukarıda bahsettiğimiz gözlemler ve incelemeler ışığında bu merkezleri tasarlarken şu ilkeleri gözettiler:

- Çocukların kendilerini güvende hissedebilecekleri mekânlar olması,
- Çocukların çok yönlü gelişimlerini destekleyecek şekilde hareket etmelerine imkân sağlaması ve bunu teşvik etmesi,
- Çocukların gelişimlerini ve öğrenmelerini destekleyecek bilimsel temelli programları ve ortamları sağlaması,
- Çocukların oyunlar oynayabilecekleri, eğlenebilecekleri, gülebilecekleri, kendilerini huzur ve esenlik içinde hissedebilecekleri alanlar sunması,
- Ebeveynlerin, hem kendilerinin ve çocuklarının iyi olma hallerini hem de çocuklarının bu şartlar altında gelişimlerini desteklemek için öğrenebilecekleri, dayanışabilecekleri fırsatlar yaratması,
- Afetin çocuklarda ve ailelerde yarattığı olumsuz hatıraların, iyi ve olumlu deneyimlerle telafi edildiği mekânlar olması.

Bu temel yaklaşımdan hareketle AÇEV olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla yaptığımız iş birliği protokolü çerçevesinde, Vodafone Vakfı, UBS, EBRD, Siemens Caring Hands Foundation ve UNICEF desteğiyle Gaziantep'in Nurdağı ilçesinde bulunan Nur 1 Geçici Barınma Merkezi'nde, Adıyaman'ın K-1 – Altınşehir Geçici Barınma Merkezi'nde ve Hatay'ın Orhanlı ilçesinde bulunan Geçici Barınma Merkezi'nde olmak üzere üç ayrı noktada AÇEV Çocuk ve Aile Merkezleri kuruldu.

Böylesine büyük bir yıkımın ardından çocukların psikososyal destek alabilecekleri, güvenlik ve normallik hislerini yeniden kazanabilecekleri alanların sağlanması son derece önemliydi. Bilimsel bilgiyi her zaman odağında tutan bir kurum olarak, bu merkezlerde yaş gruplarına ve gelişim evrelerine uygun şekilde tasarlanmış bilimsel temelli programlar ve etkinlikler geliştirerek bunları uygulamaya başladık.

Merkezlerin kurulumunun tamamlanması yazın başına geldiği için her üç merkezde de öncelikle yaz okulları düzenlendi. Düzenlenen bu yaz okullarında **349 çocuğa** ulaşıldı.

Deprem bölgesinde yaptıklarımız bu üç Çocuk ve Aile Merkezi ile sınırlı kalmadı. Bu merkezlere ulaşamayan alanlarda da çocukları ve ebeveynlerini desteklemeye çalıştık. Özellikle deprem sonrası ilk 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı çocuklarla buluşmak, bu bayramı onlara geride bıraktıkları kötü günleri unutturacak bir deneyimle yaşatmak önemliydi. Bu nedenle AÇEV Gezici Aracı ile Adıyaman'daki çadır kentleri tek tek ziyaret ettik ve buralardaki çocuklarla minik şenlikler ve oyun etkinlikleri gerçekleştirdik. Ziyaret ettiğimiz tüm çadır alanlarında çocukların öğrenmelerine ve gelişimlerine katkı sağlayacak materyallerden oluşan Mutlu Çantam setini dağıttık. Bu çantaların içinde uzmanlarımız tarafından hazırlanmış hijyen seti, kırtasiye malzemeleri, oyuncaklar ve kitapların yanı sıra, ebeveynlere yönelik afet sonrası bilgilendirici öneriler ve malzemelerin nasıl kullanılacağına dair talimatlar bulunuyordu. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı haftasında çocuklarla birebir gerçekleştirdiğimiz etkinliklerde **1050 adet Mutlu Çantam** dağıtılmış oldu. Daha sonraki aylarda, ihtiyaç duyulan farklı bölgelerde **4350 adet Mutlu Çantam** daha çocuklarla buluşturuldu.

Yazın tamamlanması ve artık konteyner kentlerde hayatın daha düzenli hale gelmesiyle birlikte AÇEV Çocuk ve Aile Merkezleri de güz dönemi çalışmalarına başladı.

Başından beri kalıcı, periyodik bir işleyişle uygulanan, çocukların yaşına özgü düzenlenmiş, bilimsel temelli, etkisi kanıtlanmış programların son derece önemli olduğunu vurgulayan AÇEV, afet bölgesinde kurduğu bu merkezlerde programlarını uygulamaya başlamadan önce önemli bir konuyu daha çözmek zorundaydı: Merkezler için geliştirdiği ve uyarladığı programları, hedeflenen kazanımlar doğrultusunda uygulayacak doğru uzmanları bulmak ve eğitmek. Bu amaçla, özellikle her merkezde çalışacak tüm uzmanların gerekli yeterliliğe sahip, ama aynı zamanda merkezin açılacağı ilden olmasına çok büyük bir özen gösterildi. Merkezin büyüklüğüne bağlı olarak her merkez için yaklaşık 15 okul öncesi ve/veya çocuk gelişimi uzmanı belirlendi ve AÇEV ekibine dahil edildi. Ardından, merkezlerde uygulanacak programların eğitici eğitimlerine başlandı ve kısa süre içinde, üç AÇEV Aile ve Çocuk Merkezi'nde çalışacak **37 yeni uzmanın** eğitimi tamamlanmış oldu. Hâlihazırda süpervizyonla desteklenen bu çalışanlarımız, belirli periyotlarla düzenlenen güçlendirme eğitimleriyle geliştirilmeye de devam ediyor.

Deprem bölgesinde kurduğumuz AÇEV Çocuk ve Aile Merkezleri'nde üç temel hedef kitlesine yönelik programlar uygulandı.

İlk olarak, Çocuk ve Aile Merkezleri'nde, AÇEV uzmanları tarafından 4-6 yaş grubu çocuklar için geliştirilmiş **Okulöncesi Eğitim Programı'nı (OEP)** uyguluyoruz. Bu programın amacı çocukların dil gelişimi, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri başta olmak üzere tüm gelişim alanlarını desteklemek ve bu sayede ilkokula başlamaya hazır hale gelmelerini sağlamak. Bu programların geliştirilmesinde de çocuğun yaşına uygunluk ve tüm gelişim boyutlarını kapsayıcılık gibi bilimsel ilkeler temel alındı. Program, genel hatlarıyla Büyük Grup Zamanı, Temizlik-Kahvaltı Zamanı, Bahçe Zamanı, Müzik Zamanı, Okumaya Hazırlık Zamanı, Planlama-Oyun-Hatırlama Zamanı ve Kitap Okuma Zamanı'nı kapsayan yarım günlük bir akıştan oluştu. Üç merkezde yaz dönemi OEP'e toplam **349 çocuk** (Adıyaman'da 134, Gaziantep'te 133, Hatay'da 82) katıldı. Güz döneminde başlayan OEP uygulamasına ise **308 çocuk** (Adıyaman'da 113, Gaziantep'te 107, Hatay'da 88), 4 yaş grubunda **66 çocuk** (Adıyaman'da 15, Gaziantep'te 34, Hatay'da 17) devam ediyor.

Bu programlara ek olarak, konteyner kentlerde kurulan Kitap ve Oyuncak Kütüphaneleri ile 3-14 yaşlar arasındaki çocuklara yaş gruplarına uygun etkinlikler ve oyunlar sunuldu, kitap okuma zamanları düzenlendi. Bu kapsamda çocukların hem akranlarıyla oyun oynayarak kaliteli vakit geçirmeleri, hem de düzenli kitap okuma alışkanlığı kazanmaları hedeflendi. Buradaki program uygulamalarına, Adıyaman'dan 425, Gaziantep'ten 204 ve Hatay'da 108 çocuk olmak üzere toplamda 737 çocuk kayıt oldu. AÇEV Çocuk ve Aile Merkezleri içindeki bu Kitap ve Oyuncak Kütüphaneleri ayrıca çocukların ders çalışabilecekleri, sınavlarına hazırlanmak üzere etüt merkezi olarak kullanabilecekleri ve okul dışında araştırma yapabilecekleri alanlar olarak da işlev gösteriyor.

Ayrıca James Dyson Vakfı ve Citibank tarafından desteklenen AÇEV Gezici Araçları ile Çocuk ve Aile Merkezleri'ne erişemeyen çocuklara da ulaşılmaya devam ediliyor. Geçici barınma merkezlerinde çocuklara yönelik birçok hizmet ve destek kurumsal olarak sağlanabilirken daha dağınık yerleşimler için doğal olarak bu hizmetleri sağlamak daha zor oluyor. Bu nedenle daha küçük boyutlu geçici barınma merkezlerinde ya da deprem öncesi mahallesinde yaşayan çocuklara ulaşmak için gezici öğrenim birimi geliştirildi ve bu birim hâlâ uygulamalarına devam ediyor. Yaz sonundan itibaren Gaziantep'in Nurdağı ilçesinde faaliyetlerine başlayan gezici araç ekibi, hafta içi her gün bir köyü ziyaret ederek buradaki çocuklara AÇEV uzmanları tarafından oluşturulmuş, sanat ve oyun temelli etkinlikler uyguluyor. Aynı hizmet ve model çok yakında Hatay çevresinde de çalışmaya başlayacak. Bu araçla bugüne kadar 209 çocuğa ve 66 kadına ulaşıldı.

Çocukların iyi olma halleri ve gelişimleri üzerinde en önemli etkiye ebeveynlerin sahip olduğu gerçeğinden hareketle AÇEV olarak afet koşullarında ebeveynlerin de desteklenmesini çok önemli bir sorumluluk olarak görüyoruz. Bu nedenle, depremden etkilenen bölgelerde afet sonrası ebeveynlik becerilerine göre uyarlanmış Ebeveyn Destek Uygulaması (EDU) programını sürdürüyoruz. Bugüne kadar, bu çalışmalardan toplamda 565 anne (Adıyaman'da 239, Gaziantep'te 193, Hatay'da 133) ve 63 baba (Adıyaman'da 50, Hatay'da 13) mezun oldu.

Anne Çocuk Eğitim Vakfı deprem bölgesinde genç kadınları da desteklemeye devam etti. Bu kapsamda, depremden etkilenmiş ve konteyner kentte yaşayan 18-40 yaş arası kadınların yaşam becerilerini geliştirmek, iyi oluşlarını desteklemek ve bu kadınları güçlendirmek için halihazırda uygulamakta olduğu Hayat Dolu Buluşmalar (HDB) uygulamasını kısaltarak deprem bölgesine uygun hale getirdi. 15 kişilik kadın gruplarıyla, 5 hafta boyunca 1,5 saatlik oturumlar şeklinde devam edilen bu uygulamaya Adıyaman'dan 97, Hatay'dan 63 ve Gaziantep'ten 120 olmak üzere toplam 280 kadın ve 14-18 yaş arası 29 kız çocuğu katıldı.

Ayrıca, Travma ve Afet Ruh Sağlığı Çalışmaları Derneği'yle (TARDE) yapılan iş birliği sonucunda, Çocuk ve Aile Merkezleri'nde ruh sağlığı uzmanları tarafından bireylere ve gruplara psikolojik yardım, aile ve çocuk görüşmeleri, psikoeğitim oturumları, farkındalık ve bilgilendirme toplantıları gibi ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri de sunuldu. Bu kapsamda bugüne kadar bu hizmetlerden Adıyaman, Hatay ve Gaziantep illerinde toplamda 45 bin kişi faydalandı. Ayrıca, yine TARDE işbirliğiyle, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın İl Müdürlükleri bünyesinde çalışan ruh sağlığı uzmanlarına yönelik de mesleki güçlendirme çalışmaları yapıldı.

AÇEV, yıllardır müdahale programları uygulayan ve bu tür programlarının önemine dikkat çekmeye çalışan bir kuruluş olarak, çocukların özellikle risk altında bulunduğu afet koşullarında gelişimleri ve iyi olma halleri açısından nelerin telafi edilemez bir şekilde kaybedileceğini oldukça iyi biliyor. Bu nedenle de bu kayıpları en aza indirmek ve hatta önlemek amacıyla deprem bölgesinde AÇEV Çocuk ve Aile Merkezleri'ni kurdu; gezici araçlarını harekete geçirdi. Deprem bölgesinde gerçekleştirilen tüm bu uygulamaların, doğrudan yararlanıcıları üzerinde çok olumlu ve anlamlı etkileri oldu. Bununla birlikte, AÇEV Çocuk ve Aile Merkezleri'nin afet bölgesindeki tüm çocuklara sunulacak hizmetler açısından bir model ve standart oluşturma bakımından da önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Bireyin gelişimi hayat boyu devam eder, ancak gelişimde hızlı ve kritik dönemler vardır. Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nın her zaman odağına aldığı ve erken çocukluk olarak tanımlanan bu kritik dönemde maruz kalınan olumsuz deneyimlerin, ilgisizliğin, gelişim alanlarına yönelik deneyim ve uyarın eksikliğinin birçok gelişimsel kayba yol açtığı biliniyor. Yaşamın ilk yıllarında olumsuz ve yetersiz deneyimler yüzünden kaçırılan birçok gelişim fırsatının telafisi ileriki yıllarda çok zor olduğu gibi, olumsuz deneyimlerin etkileri de uzun yıllar sürebiliyor. AÇEV, bunun bilinci ve sorumluluğuyla, gelişimsel açıdan çocuklar için en kritik ve gelişimin en hızlı olduğu bu dönemde telafisi zor kayıpları azaltmak ve çocuklar için güvenli alanlar yaratarak onları her türlü olumsuz deneyimden korumak için tüm bilgisi, deneyimi ve gücüyle sahada olmaya devam edecek.

Depremi Birinci Yılında Deprem Bölgesinde AÇEV

www.acev.org

0 212 213 42 20

acev@acev.org

AÇEV Merkez, Merkez Mah.
Cendere Cad. No:22 Kat:7
Kağıthane / İSTANBUL